

Handläggare
Susanne Höglin
Telefon: 0850829766**Till**
Kommunfullmäktige

RÅDET TILL SKYDD FÖR STOCKHOLMS SKÖNHET överlämnar härmed redogörelse för verksamhetsåret 2018

Skönhetsrådets uppdrag från kommunfullmäktige styrs i reglementet (Kfs 2006:23) och innebär att vara rådgivare åt kommunens olika myndigheter, kommittéer, delegationer och utskott i frågor som rör Stockholms stads offentliga konstverk, konstnärligt eller kulturhistoriskt värdefull stadsbild eller kommunens och dess omgivningars övriga skönhets- och naturvärden. Rådet består av tretton ledamöter och ett kansli. Tolv av rådets ledamöter utses av utvalda institutioner och partier och väljs på fyra år av kommunfullmäktige. Den trettonde ledamoten väljer rådet självt.

Sammansättning

Sammansättningen under 2018 har varit följande:

Ordförande Anders Bodin (Statens Fastighetsverk) t.o.m mars, vice ordförande Ingemar Josefsson (Socialdemokraterna), ordförande fr.o.m. april samt ledamöterna Birgitta Bremer (Kungliga Vetenskapsakademiens miljökommitté), Anders Johnson (Liberalerna), Stina Ekman (Kungliga Akademien för de fria konsterna), Fredrik von Feilitzen (Samfundet S:t Eriks styrelse), Cajsa Holmstrand (Kungliga Akademien för de fria konsterna), Winston Håkansson (Moderaterna), Elisabet Jermsten (Statens Fastighetsverk), fr.o.m. april, Anders Jönsson (Sveriges Arkitekter), Magnus Olausson (Kungliga Vitterhets- Historie- och Antikvitetsakademien), Margareta Olofsson, vice ordförande fr.o.m. april (Svenska Naturskyddsföreningens styrelse), Marie Wall (Miljöpartiet) och Inga Varg (utsedd av de övriga). I enlighet med rådets reglemente utsågs i början av verksamhetsåret tre delegationsgrupper i vilka ledamöterna sammanträder en gång i månaden med uppgift att närmare studera eller förbereda omfattande ärenden.

Rådet till skydd för Stockholms skönhet

10535 Stockholm
Telefon 0850829766
Växel 08-50829000
susanne.hoglin@stockholm.se
stockholm.se/skonhetsradet

Under året har 407 ärenden diarieförts (jmf 2017:414). I huvudsak kan de indelas i planärenden, bygglov samt inkomna skrivelser.

Rådet har granskat 94 planärenden i program-, samråds-, granskning- eller utställningsskede samt remitterats 59 bygglovsärenden. Andra ärenden har remitterats från bl.a. Förvaltningen för utbyggd tunnelbana, Stockholm Vatten och Avfall och Trafikkontoret. Rådet har också mottagit många skrivelser från privatpersoner.

Skönhetsrådet har sammanträtt vid 11 ordinarie sammanträden och 8 delegationssammanträden. Till dessa sammanträden har, förutom ordinarie ledamöter, även rådets adjungerade kallats: stadsbyggnadsdirektören, stadsarkitekten, distriktschefer och bygglovschefer vid stadsbyggnadskontoret, så även stadsträdgårdsmästaren, stadsantikvarien samt slottsfogden vid Kungl. Djurgårdens förvaltning. Rådet har också fått föredragningar i aktuella ärenden av tjänstemän från kommunala och statliga förvaltningar, arkitektkontor m.fl.

Skönhetsrådet har en i förhållande till andra förvaltningar fri ställning med flera olika möjligheter att agera. Det huvudsakliga uppdraget är rådgivande, främst behandla remitterade detaljplaner och bygglov från stadsbyggnadskontoret. Rådet initierar också egna ärenden, reagerar på tendenser och misshälligheter eller blir kontaktat av andra förvaltningar, arkitekter, byggherrar och allmänhet för samråd eller andra frågor rörande stadens utveckling.

Kansli

Vid rådets kansli finns tre heltidsanställda. Sekreterare och kanslichef för Skönhetsrådet har varit Henrik Nerlund. Handläggare har varit Monica Hector, även rådets protokollförare och fr.o.m. 1 februari Susanne Höglin. Under januari och februari har Lotta von Liewen Wistrand vikarierat som handläggare, och i oktober månad tjänstgjorde Fredrik Jöngren som handläggare under sekreterarens föräldraledighet. Kansliet har delegerat rätt till beslut i ärenden om bygglov och enklare detaljplaner, och gör även frekventa platsbesök för att titta på fasadbelysning och kulör. Dessutom är kansliet företrädare för rådet i olika referens- och samrådsgrupper, t.ex. trafikkontorets stadsmiljögrupp samt den grupp för granskning inför start-PM som stadsbyggnadskontoret sammankallar. Sekreteraren satt även med i juryn som utsåg årets Stockholmsbyggnad, vilket 2018 blev Långbrodalsskolan i Älvsjö.

Rådet till skydd för Stockholms skönhet

10535 Stockholm
Telefon 0850829766
Växel 08-50829000
susanne.hoglin@stockholm.se
stockholm.se/skonhetsradet

Rådets kansli ansvarar även för arkiv och kommunikation. Kansliet har tät kontakt med en intresserad allmänhet genom telefonsamtal och e-post, men rådets arbete följs också på sociala medier som Twitter, Facebook och Instagram samt genom besök på

www.stockholm.se/skonhetsradet. Arbetet vid Skönhetsrådets kansli har under året särskilt präglats av implementeringen av stadens nya ärendehanteringssystem eDok som rådet anslöts till i januari 2018.

Till rådets verksamhet hör också att genom ett årligt större seminarium öka kunskaper över förvaltningsgränserna om stadsbyggnad och stadsmiljöfrågor. Temat för 2018 var ”Barn i tät stad” och behandlade barnens miljöer och hur de utformas i en växande stad. Seminariets tema bottnade i de rivningar och planförslag gällande skolor och förskolor som Skönhetsrådet granskat under senare år. Frågeställningar som diskuterades var bland annat barns delaktighet i stadsplanering, exempel på integrerad barnkonsekvensanalys, temalekparker, när parker blir skolgårdar, krympande grönytor samt förskolegårdar på tak. Deltagare på seminariet var politiker och tjänstemän vid de tekniska nämnderna respektive stadsledningskontoret, exploateringskontoret, stadsbyggnadskontoret, trafikkontoret, utbildningsförvaltningen, kulturförvaltningen, fastighetskontoret, miljöförvaltningen m.fl.

Inför Skönhetsrådets 100-årsjubileum 2019 har sekreteraren skrivit en jubileumsbok som kommer ut på Stockholmia förlag i samband med 2019 års seminarium. Under hösten har ett samarbete med Stadsmuseet inletts för planering av jubileumsaktiviteter. Kansliet samverkar även med stadsledningskontorets kommunikationsenhet gällande kommunikation av jubileet.

Verksamhetsåret 2018

Ett Stockholm för alla

Skönhetsrådet är tillsatt av kommunfullmäktige för att granska stadens egen verksamhet och rådet har en viktig funktion som kvalitetsgranskande organ. När rådet inrättades, 1919, ingick det i uppdraget att bevaka stockholmarnas intressen i en snabbt växande stad. Skönhetsrådet har under åren fortsatt att värna livsmiljöerna och kan med sin sammansättning av ledamöter från många discipliner och med skiftande erfarenheter tillföra kunskap till ärendena rådet behandlar.

Stadens budget för 2018 har rubriken Ett Stockholm för alla, och har som mål att Stockholm ska vara en ekonomiskt, ekologiskt och demokratiskt hållbar stad. Många av de mål och visioner som fullmäktige beslutat om, t.ex. infrastruktur, bostäder, skolor och idrottsanläggningar, miljö och klimat, natur och kultur är frågor

Rådet till skydd för Stockholms skönhet

10535 Stockholm
Telefon 0850829766
Växel 08-50829000
susanne.hoglin@stockholm.se
stockholm.se/skonhetsradet

som rådet kontinuerligt arbetar med. För att uppnå stadens mål om fler och goda bostäder krävs, anser Skönhetsrådet, att planläggningen inte handlar om enskilda planprojekt, utan ses i ett större perspektiv så att bebyggelsen integreras i stadsdelen. Byggnadshöjder, gestaltning, nya stadsrum, parker, lekplatser m.m. måste också utformas så att de tillför nya kvaliteter till området när förtätningen genomförs. För rådet är kvalitetsaspekterna lika viktiga oavsett om det gäller förtätning i ytterstaden eller en märkesbyggnad i innerstaden.

Program, detaljplan och bygglov

I de program och detaljplaner som remitterats rådet under verksamhetsåret 2018 har ett tillskott på cirka 11 200 till 11 900 bostäder föreslagits i Stockholm. Av de föreslagna planerna har rådet i huvudsak antingen tillstyrkt eller önskat bearbetning av exempelvis exploateringsgrad, skala, höjder och rumsligheter. Endast 130 bostäder har avstyrkts i sin helhet. Flera av ärendena har inneburit förslag till mycket stora förändringar i t.ex. Spångadalen, Lövholmen, Riddersvik och Rustmästaren, andra har varit principiellt intressanta, som Apples butik i Kungsträdgården, Lokatten i Axelsberg, Slussen Gestaltningssystem 2.0 (Mälarterrassen), Skeppsholmsviken 6 (Gröna Lund) och Energihamnen (Shanghai 1 m.fl.). Flera projekt har inbegripit de s.k. Stockholmshusen, bl.a. i planförslaget för Bjurbäcken 6 i Rågsved, kv. Svedjaren längs Hagsätravägen och Sågverksgatan i Stureby, Rådet har fortsatt reagerat starkt på att Stockholmshusen, som är ritade som fyravåningshus, i flera planärenden tillåtits växa på höjden. När husen som ritats för 4 våningar ökar till 6 eller 7 våningar tappar de sina proportioner och överskrider ofta vad typologin tål. I endast i ett projekt som rådet granskat 2018, kv. Pucken i stadsdelarna Västertorp och Fruängen, har Stockholmshusen tillåtits stanna vid sin ursprungliga höjd om fyra våningar. Rådet vill således se att Stockholmshusen används så som avsett och att en annan hustyp tillämpas när hus med högre våningsantal ska byggas.

I planförslaget för Rustmästaren såg rådet mycket positivt på projektets syfte, att tydligare koppla samman stadsdelarna Bagarmossen och Skarpnäck. Emellertid ansåg rådet att förslaget föll på att funktionerna bostad och skola/förskola förlagts fysiskt åtskilda. Rådet framhöll i sitt yttrande att bostäder, inte verksamheter som är stängda kvälls- och nattetid, borde sträcka ned åt Skarpnäckshället, dvs. den del av planområdet som stadsbyggnadskontoret sade sig vilja befolka över dygnet.

Rådet till skydd för Stockholms skönhet

10535 Stockholm
Telefon 0850829766
Växel 08-50829000
susanne.hoglin@stockholm.se
stockholm.se/skonhetsradet

Punkthuset i om 12 våningar vid Rusthållarvägen/ Bergsrådsvägen kunde enligt rådets uppfattning heller inte motiveras genom att det skulle markera vare sig centrum, som brukligt i stadsdelar från efterkrigstiden, eller planförslagets centrala stråk.

Rådet fann det både angeläget och glädjande att förvaltningsbyggnaden för Tensta återkommer till stadsdelen i och med planförslaget för Kämpinge 2. Att tillföra nya arkitektoniska inslag till Tensta såg rådet som mycket positivt, och framhöll betydelsen av att huset gestaltas med stor omsorg och med hög kvalitet, så att byggnaden verkligen blir det tillskott som den är tänkt att vara.

Rådet har även granskat fyra olika förtätningsprojekt på Södermalm, däribland i Malongenparken och kv. Bondesonens större som båda ligger i kulturresevat vid Nytorget, samt punkthusbebyggelse i Tjurbergsparken och radhusbebyggelse på Lundagatan. Enligt rådets mening mötte de två första förslagen inte de varsamhetskrav som tillägg i kulturresevat bör innebära, och att endast bebyggelse som inte bryter den historiska skalan kan komma i fråga.

Höga hus

Även flera förslag på höga hus har passerat rådets bord, till exempel Odde 1 (24 vån) och Isafjord 1 (29 vån) i Kista, Måsholmen 21 i Skärholmen (21 vån) samt det tidiga samrådet för Tellus Towers i Midsommarkransen (58 respektive 78 vån). I Kista menar Skönhetsrådet att de höga husen ansluter väl till en skala bland redan höga objekt i stadsdelen. Rådet saknar dock en sammanhållen studie över de höga hus som planeras i Kista i relation till de som redan är uppförda. Däremot har Skönhetsrådet ställt sig frågande till höga hus som ett sätt för Stockholm att tävla med andra städer, såväl som till premissen att tillföra en signalbyggnad eller ett landmärke till stadsdelar som redan har egna kännetecken. Därtill orsakar höga hus ofta ökade vindhastigheter, vilket inte minst blev tydligt i planen för Måsholmen 21, där det i vindkomfortstudien konstaterades att ”relativt stora delar av torget väntas få vindförhållanden som bara lämpar sig för kortvarig vistelse”. Rådet fann det mycket olyckligt om stadens satsning på kvalitetsarkitektur samtidigt skulle innebära ett försämrat lokalklimat.

Rådet till skydd för Stockholms skönhet

10535 Stockholm
Telefon 0850829766
Växel 08-50829000
susanne.hoglin@stockholm.se
stockholm.se/skonhetsradet

Barnens miljöer

Med anledning av temat för årets seminarium har rådet haft särskilt fokus på barnens miljöer i stadsbyggandet, och initierat ett eget ärende för att även i fortsättningen kunna uppmärksamma frågan.

Skönhetsrådet ser en tydlig tendens i ökningen av antalet avdelningar i de nya förskolor som planeras, samtidigt som friytan per barn utomhus blir allt knappare. Kvadratmetertal som tidigare undantagsvis accepterades i innerstaden, har långsamt kommit att etableras även i ytterstaden. Endast ett fåtal nya förskolor uppnår ens hälften av Boverkets rekommendation om 40 kvm friyta per barn. Befintliga grönytor byggs bort alltmer genom olika förtättningsprojekt, vilket resulterar i oortodoxa lösningar som förskolegårdar på tak eller så kallade utsläppsgårdar, där barnens behov av rörelser inte kan tillgodoses på ett tillfredsställande sätt. Detta innebär även ett ökat slitage på stadens parker som blir ställföreträdande förskolegårdar.

Förskolor och skolor

Under 2018 har Skönhetsrådet yttrat sig om ett antal förslag till uppförande av nya förskolor, där de flesta har betydligt fler avdelningar, men betydligt mindre utomhusyta, än vad som varit brukligt tidigare. I ett fall, Nyängsvägen 66 i Ålsten, innehöll förslaget sex avdelningar medan byggrätten möjliggjorde åtta avdelningar. Rådet fann bristen på överensstämmelse mellan det som förslaget presenterade och det som plankartan visade oroande. Förslaget för Teatersällskapet i Hägersten presenterade en förskola med 12 avdelningar, vilket Skönhetsrådet ansåg minst sagt problematiskt. Samtidigt uppmättes friytan per barn till endast 17 kvm. Rådet menade att en så storskalig förskola omöjligt kan utgöra en intim och trygg närmiljö för de mindre barnen.

Baretten 2

I Fruängen ska den befintliga förskolan i en våning rivras. Byggnaden är grönklassificerad av Stadsmuseet och ett av många typdaghem som ritades av Abramson Arkitektkontor under 1960- och 70- talen. Det finns ca 16 förskolebyggnader kvar från perioden, men siffran är osäker eftersom dessa rivs efterhand. Enligt rådets uppfattning är det av stor vikt att säkerställa att något eller några exempel bevaras. Den rivna förskolan ska ersättas av en tvåvåningsförskola och friytan minskas från dagens 18 kvm/barn till 13 kvm/barn. SISAB har ansökt om en utökad markanvisning, dock kommer eventuell utökning av planområdet att studeras först efter samrådet.

Hälsingen 3

I Blackeberg har en förskola från 1950-talet rivits och på fastigheten Hälsingen 3 planeras en förskola om fem avdelningar i tre våningar. Friytan per barn utgjorde i förslaget endast 11 kvm. Rådet fann byggnaden apart och överdimensionerad, och riktade även allvarlig

kritik mot att planen inte varit en del av programmet för Blackebergsvägen utan tillkommit i efterhand, trots många år av kompletteringsbebyggelse i Blackeberg som medfört brist på skol- och förskoleplatser i stadsdelen.

Framtidens förskola

Flera av förskolorna som rådet granskat är framtagna inom konceptet Framtidens förskola (SISAB) och Skönhetsrådet har vid ett flertal tillfällen framfört kritik mot såväl storlek som utformning av dessa förskolor då de tenderar att gestaltas överstora och i mörka och dystra färgtoner.

Blackebergsskolan

Under hösten inkom till rådet en remissfråga angående rivningsansökan av Blackebergsskolan. Avsikten var att riva hela, alternativt delar av skolan och ersätta den med nya byggnadsvolymer för att inrymma fler elever. Skönhetsrådet ställde sig mycket negativt till förslaget, och menade att denna fråga borde ha funnits med tidigt i planen för utbyggnad av Blackebergsvägen. Att Blackeberg lider brist på skolplatser, eller kommer att göra det, kan knappast komma som en överraskning efter många år av förtätning.

Parker

Skönhetsrådet initierade på eget initiativ ett ärende gällande upprustningen av Norr Mälarstrand, som rådet ansåg alltför hårdhänt. Främmande material som storgatsten och metallkanter skulle introduceras i, enligt rådets mening, strid med de kulturhistoriska värdena. Rådet bjöd in ansvariga tjänstemän från parkmiljöavdelningen till dialog kring projektet, bland annat företogs en gemensam promenad längs Norr Mälarstrand. Därefter skickade rådet in ett yttrande till Kungsholmens stadsdelsförvaltning där man bland annat skrev att ”kontinuerligt skötselarbete hade värnat de kulturhistoriska parkvärdena bättre än den radikala förändring som nu genomförs”.

Kontakten med parkmiljöavdelningen fortgick i och med att Skönhetsrådet genom en privatperson fick kännedom om upprustningen av Enkehusparken. Detta föranledde Skönhetsrådet att genom kontakt med Norrmalms stadsdelsförvaltning informera sig om parkens kraftiga förändring i form av nytillkomna konstgräsmattor och stödmurar som enligt rådets mening inte har några historiska belägg i parken. Vid samma tillfälle hade Skönhetsrådet även bett park- och stadsmiljöavdelningen på trafikkontoret om en redogörelse av det upprustningsarbete samt de

ytterligare åtgärder som planeras i Observatorielunden. Parken används i stor utsträckning av närliggande skolor och förskolor vilket innebär ett hårt slitage av gräsytor, slänter samt växtmaterial. Rådet önskade att löpande bli informerat inför större parkupprustningar så att dialogen kan hållas innan åtgärdernas genomförande. Under 2019 planeras en ny entré mot Torsgatan i Vasaparken och Skönhetsrådet ser positivt på möjligheten att delta i arbetet från början.

Motioner och inkomna skrivelser från privatpersoner

Rådet remitterades under året en motion. Motionärerna lyfte frågan om att rusta upp kollektivtrafikmöjligheterna vid Gullmarsplan. Skönhetsrådet tillstyrkte motionens förslag, och ställde sig bakom att staden tillsammans med landstinget genomför åtgärder för att snarast komma tillrätta med de akuta bristerna i området.

Allmänhetens vilja till delaktighet i stadsbyggnadsfrågor är påtaglig och i de ärenden som media rapporterar om blir detta extra tydligt, vilket framgår av mängden inkomna synpunkter, frågor och förslag. I samband med samrådet för Apples planerade elektronikbutik i Kungsträdgården tog Skönhetsrådet emot ett stort antal protester. Förklaringen till att de inkom till Skönhetsrådet och inte till stadsbyggnadskontoret är att vid en sökning på ärendet på internet hamnar man på Skönhetsrådets hemsida med yttrandet över Sju Sekel. Rådet tog även emot många e-postmeddelanden gällande planförslagen för Rustmästaren 2 och Sågverksgatan i Stureby.

Ekonomi

Tkr	Budget 2018	Bokslut 2018	Över- / underskott
Kostnader	3050	2917	133
Intäkter	0	0	0
Netto	3050	2 917	133

Ekonomisk analys

Budgeterade tillgångar, som anslås som del av de som budgeteras för Stadsledningskontoret, medger endast utgifter för löner, arvoden och daglig drift av kanslifunktionen exkluderat hyra och kostnad för den administration som erhålls genom Stadsledningskontorets

administrativa avdelning. Rådet debiterar inte sitt arbete och har därför inte intäkter.

Skönhetsrådet har kunnat genomföra det årliga seminariet som planerat. Personallönekostnaderna har, efter årets löneöversyn, räknats upp och övriga planerade åtaganden och aktiviteter som rör rådets sammanträden fullföljts. Anledningen till rådets överskott är framförallt att tidigare felaktigt utbetalda arvoden återbetalats med positiv påverkan på rådets ekonomiska utfall som resultat.

Stockholm som ovan
RÅDET TILL SKYDD FÖR STOCKHOLMS SKÖNHET

Margareta Olofsson
Ordförande

Henrik Nerlund
Sekreterare

Digitala signaturer

Detta dokument har signerats digitalt av följande personer

Namn	Datum
Magnus Henrik Erkki,Nerlund	2019-01-24
INEZ MARGARETA,OLOFSON	2019-01-24